

FOLKEOPLYSNINGSPOLITIK

Danmark bedste fritidskommune
-i fællesskab med civilsamfundet

2025

FOLKEOPLYSNINGSPOLITIK

I Jammerbugt Kommune har vi en klar vision: at være Danmarks Bedste Fritidskommune. Et aktivt fritidsliv og stærke fællesskaber er afgørende for både livskvalitet, trivsel og demokratisk dannelse. Derfor er denne folkeoplysningspolitik ikke blot en ramme for støtte og udvikling – den er et fælles arbejdsredskab, der skal sikre, at endnu flere borgere får mulighed for at deltage, engagere sig og finde glæde i fritidslivet.

Politikkens formål er at skabe de bedste betingelser for foreningsliv, folkeoplysning og frivilligt engagement. Vi vil styrke foreningernes udvikling, gøre det nemmere at være frivillig og skabe gode, lokale samlingspunkter, hvor mennesker mødes på tværs af interesser og baggrunde.

Denne politik er blevet til gennem en bred inddragelse af borgere, foreninger og aktører, der brænder for fritidslivet. Sammen sætter vi retningen for fremtiden – og vi ser frem til at fortsætte samarbejdet om at gøre Jammerbugt Kommune til et endnu bedre sted at leve, deltage og være en del af fællesskabet.

Helle Bak Andreasen
Formand for Kultur-, Fritids- og Landdistriktsudvalget

Bøje Holmsgaard Lundtoft
Formand for Folkeoplysningsudvalget

GLÆD DIG TIL AT LÆSE OM:

- s. 2 **Medejerskab og en solid politik**
- s. 3 **Fællesskaber er nøglen til Danmarks Bedste Fritidskommune**
- s. 4 **Gode rammer og vilkår for et aktivt fritidsliv**
- s. 5 **Aktive foreninger i en foranderlig verden**
- s. 6 **Tæt dialog om foreningsudvikling og et aktivt fritidsliv**
- s. 7 **Flere med i stærke frivilligdrevne lokale samlingspunkter**
- s. 8 **Flere deltagere med i de folkeoplysende aktiviteter**
- s. 9 **Et stærkere frivilligt engagement**
- s. 10 **Lokale samlingspunkter for attraktive fællesskaber**

MEDEJERSKAB OG EN SOLID POLITIK

Denne folkeoplysningspolitik er blevet til igennem en inddragende proces, hvor mange mennesker og organisationer har givet deres mening og ønsker til kende. Over 600 borgere har bidraget med svar i en spørgeundersøgelse, hvor de bl.a. beskriver, hvad der skal til for at engagere dem i et aktivt fritidsliv – og hvad foreningerne og kommunen kan gøre for skabe et attraktivt fritidsliv i Jammerbugt Kommune. Mere end 200 foreninger og øvrige aktører på foreningsområdet har derudover deltaget i en spørgeundersøgelse, der bl.a. har fokus på foreningernes udfordringer og ambitioner samt ønsker og forventninger til kommunens prioriteringer i folkeoplysningspolitikken. De to spørgeundersøgelser og øvrige bidrag er behandlet og drøftet administrativt og politisk, og med ekstern ekspertbistand undervejs er den nye politik blevet til. Efter høring, politisk behandling og endelig vedtagelse har Jammerbugt Kommune dermed en ny folkeoplysningspolitik.

Folkeoplysningspolitikken udstikker retningen og prioriteringerne på det folkeoplysende område. Vi har valgt at beskrive en række elementer, der karakteriserer, dét vi forstår ved et aktivt fritidsliv, som bl.a. finder sted i vores foreninger og aftenskoler.

Politikken bygger på 3 strategiske hovedtemaer, som vil få særlig opmærksomhed i Jammerbugt Kommune i de kommende år:

- Flere deltagere med i de folkeoplysende aktiviteter
- Et stærkere frivilligt engagement
- Lokale samlingspunkter for attraktive fællesskaber

Under hvert tema findes overskrifter for delindsatser, som efterfølgende konkretiseres i to-årige handleplaner i samarbejde mellem Kultur, Fritids- og Landdistriktsudvalget, Fritids- og Folkeoplysningsrådet (nyt navn til afløsning af Folkeoplysningsudvalget) og administrationen. Temaernes ambitioner realiseres i et samarbejde mellem kommunen, foreningslivet og øvrige interessenter. Administrationen viderefører de gode erfaringer, som er opnået ved at arbejde med målrettede indsatser sammen med foreningslivet. Foreningsudviklingsforløb, inspirationsmøder, netværksdannelse og målrettede puljemidler mv. kan være konkrete redskaber for at realisere de nye strategiske hovedtemaer.

Vi ser den nye politik som et fælles arbejdsredskab, der kan forene mange kræfter - og indfri ambitionen om at være Danmarks Bedste Fritidskommune.

FÆLLESSKABER ER NØGLEN TIL DANMARKS BEDSTE FRITIDSKOMMUNE

I Jammerbugt Kommune har vi over 100 folkeoplysende foreninger, hvor medlemmerne mødes om en kontinuerlig aktivitet, som fx kan være idræt, spejder og rollespil. Derudover har vi ca. 13 aftenskoler, der arbejder med folkeoplysende voksenundervisning. Folkeoplysningsloven sætter rammerne for kommunens støtte til den frie folkeoplysende virksomhed, hvor noget er en forpligtelse, mens andet er valgfrit. Med Folkeoplysningspolitikken fastsætter kommunalbestyrelsen rammerne og retningen for det folkeoplysende virke i Jammerbugt Kommune.

Formålet med de folkeoplysende aktiviteter er at fremme demokratiforståelse og et aktivt medborgerskab, for at styrke den enkeltes evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet. Dette sker i aftenskolerne ved at øge deltagernes almene og faglige indsigt og færdigheder. I foreningerne mødes medlemmerne om en fælles aktivitet og i forpligtende fællesskaber.

I Jammerbugt Kommune lægger vi vægt på folkeoplysende tilbud, hvor kommunens indbyggere får mulighed for at indgå i fællesskaber, have det sjovt sammen med andre mennesker og styrke sammenhængskraften i vores lokalsamfund. Gennem aktiv deltagelse får borgerne mulighed for at styrke den mentale og fysiske trivsel, opnå nye indsigter og forbedre deres færdigheder.

GODE RAMMER OG VILKÅR FOR ET AKTIVT FRITIDSLIV

Den folkeoplysende virksomhed er forankret i organiserede aktiviteter i vores foreninger, og kun i mindre omfang prioriterer kommunen at understøtte borgernes selvorganiserede fritidsinitiativer. Kommunen understøtter de foreningsbaserede aktiviteter, så de kan udvikle sig frit indenfor Folkeoplysningslovens vide rammer og give foreningerne og borgerne muligheder for at lave det, de har lyst til.

Jammerbugt Kommune dækker et stort geografisk område, og alle borgere skal have mulighed for at deltage i de folkeoplysende tilbud. Nogle tilbud finder sted i borgernes nærområde, mens andre tilbud dækker et større opland eller hele kommunen. Dermed prioriterer kommunen en fornuftig disponering af ressourcer, hvor kritisk masse i deltagerkredsen og høj kapacitetsudnyttelse af faciliteter og ressourcer er i fokus. Gennem samarbejdsaftaler med de selvejende haller og kommunalt ejede faciliteter, stiller kommunen lokaler til rådighed for de folkeoplysende aktiviteter. En række foreninger modtager lokaletilskud til drift af egne eller lejede lokaler. De fysiske rammer og et godt værtskab har betydning for at tiltrække deltagere og understøtte de tværgående fællesskaber. Når foreningerne ønsker at forbedre faciliteter og udvikle nye aktivitetstilbud, lægger kommunen vægt på at støtte initiativer, der er drevet af et stærkt foreningsengagement, lokal efterspørgsel og gerne med udefrakommende medfinansiering.

Kommunen yder tilskud til medlemsaktiviteter og voksenundervisning. Desuden kan foreningerne søge tilskud til uddannelse af ledere, trænere og instruktører. Derudover findes der en række puljer, som foreninger kan ansøge i forbindelse med udviklingsorienterede projekter og events mv.

Alle borgere i Jammerbugt Kommune skal have lige adgang til at engagere sig i de folkeoplysende aktiviteter. Det gælder fx adgang til information om de mangfoldige foreningstilbud, tilgængelighed for mennesker med handicap eller funktionsnedsættelser samt støtte til børn og unge i udsatte positioner. Ved tildeling af tilskud og adgang til lokaler har børn og unge fortrinsret jf. Folkeoplysningsloven. I forbindelse med adgang til lokaler prioriteres dernæst aftenskoler og aktiviteter for voksne over 25 år (daglige primærbrugere af kommunale ejendomme, fx skoleklasser, har adgang inden de folkeoplysende målgrupper).

De gældende regler for tilskud og øvrige retningslinjer på det folkeoplysende område besluttet politisk eller administrativt jf. gældende kompetenceplan og kan findes på kommunens hjemmeside.

AKTIVE FORENINGER I EN FORANDERLIG VERDEN

Jammerbugt Kommune anerkender de folkeoplysende foreningers egenverdi og ret til at udfolde sig frit indenfor rammerne i Folkeoplysningsloven.

Samtidig skaber foreningslivet værdi gennem relationer, aktiviteter og viden, som er tæt knyttet til borgernes hverdag. Foreningslivet indeholder et stort potentiale for at bidrage til stærke lokalsamfund, der rækker udover foreningernes egenverdi. Dette potentiale bygger i vid udstrækning på en frivillig arbejdsindsats, som kommunen har stor respekt for. Gennem et udadvendt og afbalanceret fokus vil foreningslivet i mange sammenhænge kunne indgå i samarbejdsprojekter og partnerskaber med omverdenen, og derigennem både opnå et udbytte for foreningen og skabe yderligere værdi i samfundet.

Dette gælder fx i forhold til borgernes sociale, mentale og fysiske trivsel, hvor ensomhed, depression, stress, genoptræning og fysisk inaktivitet er et vilkår for mange. Det handler også om foreningers mulighed for at skabe liv i et landdistriktsområde, byde nye tilflyttere velkommen i lokalområdet eller bidrage til attraktive oplevelser for egnens turister. Et oplagt potentiale findes også for foreninger, der har fokus på at inkludere nye målgrupper i foreningens fællesskab, hvor en særlig håndsrækning eller støtte kan bane vejen for gode oplevelser.

Folkeoplysningspolitikken er underlagt kommunens Kultur, Fritids- og Landdistriktspolitik, hvor de folkeoplysende foreninger indgår sammen med kulturlivet, bibliotekerne og en lang række andre aktører. Gennem projekter og partnerskaber arbejder de folkeoplysende foreninger i en grænseflade til områder, der er beskrevet i kommunens øvrige politikker og strategier. Det gælder fx kommunens Sundhedspolitik, Sammenhængende Børn- og Ungepolitik og Bosætningsstrategi. Derudover er der et stort overlap til kommunens Frivilligpolitik, som sætter fokus på den frivillige arbejdsindsats, der udfolder sig mange steder i kommunen. På mange måder er de folkeoplysende foreninger med til at sætte konkrete aftryk, der samlet set bidrager til kommunens vision og planstrategi, der udstikker de helt overordnede linjer for kommunens langsigtede udvikling.

I Jammerbugt Kommune bakker vi op om engagerede frivillige, der ønsker at udvikle det folkeoplysende foreningsområde og samarbejde på tværs af skel og grænseflader. Foreningslivet skal være tro mod deres formål og natur, passe på de frivilliges motivation og ikke påtage sig større risiko eller forpligtelser, end de kan magte. Tilskudsmodtagende aktiviteter skal være forankret i en folkeoplysende ramme og må ikke have et kommercielt hovedsigte eller skabe konkurrenceforvridning jf. Kommunalfuldmagten.

TÆT DIALOG OM FORENINGSUDVIKLING OG ET AKTIVT FRITIDSLIV

Tilblivelsen af Folkeoplysningspolitikken og den efterfølgende realisering, samt opmærksomheden på foreningernes trivsel og borgernes aktive fritidsliv, er et fælles anliggende for det politiske/administrative niveau i kommunen og den interessevaretagende repræsentation for foreningsledere/frivillige og deltagere/medlemmer på folkeoplysningsområdet.

Derfor videreføres og styrkes kommunens udvalg på det folkeoplysende område under et nyt navn, Fritids- og Folkeoplysningsrådet, der består af 12-15 medlemmer. Medlemmerne vælges for en 4 årig periode med forskudt valg hvert andet år:

- 2 fra den folkeoplysende voksenundervisning (4 år)
- 2 fra de idé- og interessebetonede foreninger (4 år)
- 5 fra idrætsforeningerne (4 år)
- 3 fra Kommunalbestyrelsen (4 år)
- 1-3 relevante personer som udvalget kan vælge at indsupplere (1 år)

Indsupplering af 1-3 medlemmer med en et-årig arbejdsperiode giver udvalget mulighed for at tilføre perspektiver fra fx det selvorganiserede område, en ungerepræsentant eller en person med indsigt indenfor et aktuelt tema, som udvalget sætter fokus på.

Fritids- og Folkeoplysningsrådet har høringsret i forbindelse med folkeoplysningspolitikken, budgettet og retningslinjer/tilskudsregler for det folkeoplysende område jf. FOL §35. Derudover tildeler Kommunalbestyrelsen og Kultur-, Fritids- og Landdistriktsudvalget yderligere opgaver og mandat i en selvstændig kompetenceplan. Det er vigtigt at skabe et arbejdsgrundlag, som er attraktivt for frivillige interessevaretagere at deltage og som skaber et godt samspil mellem den kommunale organisering og det frivillige foreningslandskab. Valgregler og vedtægter for Fritids- og Folkeoplysningsrådet fastlægges af Kommunalbestyrelsen særskilt.

FLERE MED I STÆRKE FRIVILLIGDREVNE LOKALE SAMLINGSPUNKTER

Tre strategiske hovedtemaer skærper Jammerbugt Kommunes position som Danmarks Bedste Fritidskommune:

Flere deltagere med i de folkeoplysende aktiviteter

Vi vil arbejde for, at endnu flere borgere får mulighed for at deltage i folkeoplysende aktiviteter.

Et stærkere frivilligt engagement

Vi vil gøre det nemmere og mere attraktivt at være frivillig. Flere skal have lyst til at engagere sig – både unge, erfarne og nye frivillige.

Lokale samlingspunkter for attraktive fællesskaber

Gode samlingspunkter styrker foreningslivet og fællesskaberne. Vi arbejder for tilgængelige faciliteter, nye samarbejder og udvikling af lokale aktivetsmiljøer.

Flere deltagere med i de folkeoplysende aktiviteter

Vi har en høj foreningsdeltagelse i Jammerbugt Kommune, men et stort potentiale for at få endnu flere borgere inddraget i et aktivt fritidsliv. Det gælder i forhold til en bred målgruppe af borgere, som kan tiltrækkes ved at udvikle og synliggøre eksisterende og nyskabende tilbud. Det gælder også målgrupper af borgere, hvor foreningerne må iværksætte mere målrettede og opsøgende indsatser for at byde dem velkommen til foreningslivets aktiviteter og fællesskaber.

TEMA FOR DELINDSATSER

- Sætte fokus på udvikling af foreningernes aktiviteter og formater, så de imødekommer ændringer i borgernes hverdag og livssituation
- Synliggøre foreningslivets eksisterende og nye tilbud så mange flere borgere får kendskab til mulighederne for at deltage
- Styrke skole/SFO-foreningssamarbejdet, ordningen med Fritidspas og andre opsøgende indsatser, så flere børn og unge udenfor foreningslivet inviteres indenfor
- Sætte fokus på et aktivt seniorliv i foreningssammenhæng for gruppen af ældre borgere, som er i stigning i Jammerbugt Kommune
- Iværksætte initiativer sammen med foreningslivet, hvor målrettede og opsøgende indsatser giver borgere med handicap og funktionsnedsættelser, eller borgere i sårbare og udfordrede livssituationer, adgang til foreningslivet

Et stærkere frivilligt engagement

Frivilligheden i de folkeoplysende foreninger forandrer sig i disse år, og det er vanskeligere at få besat de poster, som kræver en langsigtet og vedholdende arbejdsindsats, fx i bestyrelserne. Den medlemsdemokratiske foreningsmodel er fortsat central i folkeoplysningens indsats for demokratisk dannelse, men der er behov for at udvikle foreningernes arbejdsmetoder, så borgere i alle aldre også i fremtiden har lyst til at engagere sig i det frivillige arbejde.

TEMA FOR DELINDSATSER

- Sætte fokus på at udvikle og afprøve nye formater og arbejdsmetoder for at tiltrække og understøtte det frivillige engagement, så flere borgere finder det attraktivt at deltage
- Anerkende den frivillige arbejdsindsats og sætte fokus på dét, der motiverer frivilliges engagement
- Tilbyde foreningerne let adgang til dialog med kommunen, og gøre det så enkelt som muligt i forhold til administration og bureaukrati
- Arbejde for at flere unge får interesse for at deltage i foreningsledelse og understøtte deres engagement igennem kompetenceudvikling, projektindsatser og netværksdannelse med andre unge
- Sætte fokus på kompetenceudvikling og inspiration af frivillige foreningsledere gennem kurser, oplæg og events, som udbydes af kommunen, eller gennem tilskud i eget foreningsregi

Lokale samlingspunkter for attraktive fællesskaber

De fysiske mødesteder for folkeoplysende aktiviteter udgør centrale knudepunkter mange steder i kommunen, hvor borgerne møder hinanden i forbindelse med aktiviteter, voksenundervisning og sociale arrangementer. Indbydende og velegnede fysiske rammer tiltrækker flere deltagere, og sammen med et imødekommende værtskab, er det nøglen til at skabe en stærk lokal sammenhængskraft, hvor foreningernes tilbud og ønske om samarbejde indbyder flere borgere.

TEMA FOR DELINDSATSER

- Arbejde for at foreningslivet har adgang til indendørs og udendørs faciliteter, som både understøtter kerneaktiviteten og de sociale fællesskaber, og hvor vi prioriterer en fornuftig disponering af økonomiske ressourcer ud fra bl.a. kapacitetsudnyttelse og geografisk spredning af tilbud i kommunen
- Understøtte aktører, der arbejder for at udvikle lokale samlingspunkter, hvor flere målgrupper kan udnytte faciliteter og ressourcer sammen og give de folkeoplysende foreninger mulighed for at indtage en rolle i et lokalt kraftcenter
- Udvikle nye friluft aktiviteter i samarbejde med foreningslivet, som udnytter adgangen til kysten og andre naturområder, der er enestående i Jammerbugt Kommune
- Facilitere netværksdannelse og inddrage foreningslivet i udviklingen af lokalområder og indenfor øvrige kommunale velfærdstemaer, som har interesse for foreningerne og måske kan lede til partnerskaber

Udarbejdet af Jammerbugt Kommune i tæt dialog med borgere, foreninger og fritidsaktører.

Vedtaget af Kommunalbestyrelsen
den 19. juni 2025

